

Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe
De Vonder 11
6671 GX Zetten
<https://platform-wpmb.nl>
Tel: 06-83261530

Aan:
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Zetten 21-11-2023

Betreft: Zienswijze op het ontwerpbesluit windturbines leefomgeving, bijbehorend milieueffectrapport, nota van toelichting en integrale teksten van windturbinebepalingen in het besluit activiteiten leefomgeving.

Geachte meneer/mevrouw,

Introductie:

Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe is een stichting met een aantal doelstellingen, waaronder:

“het beperken van de schade die plaatsing van windturbines zou veroorzaken aan de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, de flora en fauna, de kwaliteit van het milieu, waaronder de lucht, de bodem en het water, en de verkeersveiligheid, veiligheid in het algemeen van het waardevolle komgebied het Zettensche Veld en aan de gezondheid en welzijn van mensen in dit gebied”.

Onze stichting treedt op namens een achterban van ruim 350 betrokken omwonenden die rondom het gebied van het beoogde windpark Midden-Betuwe wonen.

De inhoud van het ontwerpbesluit windturbines leefomgeving en bijbehorend milieueffectrapport, is voor ons de aanleiding om deze zienswijze in te dienen.

Doelstelling van dit besluit

(punt 2.6 nota van toelichting ontwerpbesluit windturbines leefomgeving) :

Aangegeven wordt dat de windturbinebepalingen opgesteld zijn met het oog op de bescherming van de fysieke leefomgeving, waaronder de gezondheid en het woon-en leefklimaat van omwonenden.

Doelstelling is niet om energieopwekking door middel van windturbines te stimuleren, maar om e.e.a in goed banen te leiden en een goed evenwicht te vinden tussen belang duurzame energieontwikkeling enerzijds en bescherming van de fysieke leefomgeving anderzijds.

Dit besluit moet dus de omwonenden beschermen zodat een gezonde woon-en leefklimaat wordt gewaarborgd. Dat is ook in overeenstemming met de zorgplicht die de overheid heeft op basis van het verzorgingsbeginsel.

Het is dan ook van groot belang dat dit besluit tot stand komt door middel van objectief onderzoek.

Hoe kan onze overheid er dan voor kiezen om het planMER/dit besluit op te laten stellen door Arcadis?

Arcadis, een op omzet gerichte adviesgroep, heeft belangen in de windbranche (actief betrokken bij de ontwikkeling van meerdere windparken), is lid van de windbranche vereniging (NWEA) en schrijft op de eigen website:

- “Het op gang houden van de vergunningverlening van windparken is van groot maatschappelijk belang.”
- ““Nederland staat voor grote uitdagingen rondom de energietransitie, zegt Frans Dotinga (advisor at Arcadis). “We moeten kunnen doorgaan met de aanleg van windmolenparken op land.””

Arcadis maakt tijdens dit onderzoek ook gebruik van (deels) door de windsector gefinancierde onderzoeken (uitspraak van de staatssecretaris op 22-11-21).

Dit alles maakt dat er naar onze mening sprake is van belangenverstrengeling en derhalve kan er geen sprake zijn van een integer en objectief planMER.

De onderbouwing van het ontwerpbesluit is daarmee feitelijk vooringenomen en niet onafhankelijk.

In de Nota van Toelichting wordt verder aangegeven dat:

“Het plan-MER heeft de beschikbare informatie en algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten in kaart gebracht en hiermee onderbouwing geleverd voor het onderhavige besluit. Weliswaar is voor een aantal aspecten nog nader wetenschappelijk onderzoek wenselijk dat tot meer of beter inzicht kan leiden, maar het betreft geen aspecten die grote consequenties hebben voor het woon- en leefklimaat van omwonenden. De beschikbare en ontbrekende informatie en daarop gebaseerde inzichten geven geen aanleiding tot zoveel twijfel dat het niet verantwoord zou zijn om die aspecten in het onderhavige besluit te regelen zonder eerst nader onderzoek te verrichten. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat dit wordt bepaald door het belang en de risico's van de aspecten waarover kennis ontbreekt of nog onzeker is enerzijds en de aard en omvang van de onzekerheid anderzijds. In het plan-MER is voor elk onderzocht aspect een overzicht van leemten in kennis weergegeven. De risico's zijn beperkt. Er is daarom in het kader van de opstelling van het onderhavige besluit geconcludeerd dat er geen (voorzorgs)maatregelen nodig zijn.”

Dat Arcadis vindt dat er geen voorzorg nodig is, is niet uit te leggen nu duidelijk is dat Arcadis grote belangen heeft in de windbranche. Tevens mist een onderbouwing waaruit blijkt dat de risico's beperkt zijn, welke risico's precies bedoeld worden en dat er derhalve geen voorzorgsmaatregelen nodig zijn. In onze zienswijze is er daarom des te meer voorzorg nodig.

Als Stichting hebben wij fundamenteel bezwaar tegen de rol van Arcadis in dit proces en wij vinden dat zij hierbij niet meer betrokken mogen worden.

Geluid:

Gekozen is voor een norm van 45 dB Lden waarbij erkend wordt dat er dan nog hinder kan optreden voor omwonenden. Toch zou deze norm in algemene zin gezondheidskundig toereikend zijn.

Er is echter geen wetenschappelijke consensus omtrent de geluidsnorm en derhalve kan ook niet gesteld worden dat deze norm in algemene zin gezondheidskundig toereikend zou zijn.

Er wordt (opnieuw) gekozen voor een norm (Lden) die niet handhaafbaar is. Die niet voldoende bescherming biedt aan omwonenden. Die fraudegevoelig is. Die geen generiek

beschermingsniveau biedt tegen slaapverstoring door piekbelasting en tegen cumulatie van geluidsnormen. Die tot onduidelijkheid en uitvoeringsproblemen leidt.

VROM Inspectie is in 2009 ook al tot deze conclusie gekomen in hun rapportage HUF beoordeling, waarbij opgemerkt dient te worden dat de windturbines in die tijd significant kleiner waren.

Een jaargemiddelde geluidsnorm is nog steeds een groot risico voor omwonenden, immers gedurende een bepaalde periode in dat jaar kan (fors) geluidsoverlast veroorzaakt worden, die later in datzelfde jaar (mogelijk) gecompenseerd kan worden. Een oplossing hiervoor is dat niet met een jaargemiddelde wordt gerekend maar met een maximale (piek) geluidsnorm en/of een ruime(re) afstandsnorm die geluidsoverlast voorkomt.

Tonaal geluid, zo stelt Arcadis, treedt slechts in uitzonderlijke gevallen op. Deze bewering wordt verder niet onderbouwd en moet ook worden gezien in het kader van de belangen die Arcadis in de windbranche heeft. Verder wordt aangegeven in tabel 15-1 (plan-MER) dat windturbinegeluid als hinderlijker wordt beschouwd dan ander geluid (industrie, (spoor)wegen). Oorzaak hiervan is het ritmische karakter van het geluid, de ritmische variaties in het geluid en de frequentie waarmee een rotorblad een bepaald punt passeert (Amplitude modulatie). Overmatige AM-modulatie kan tot extra hinder leiden, maar het is niet bekend in welke mate overmatige AM-modulatie optreedt. Hier is dus geen wetenschappelijke consensus over.

Hetzelfde geldt voor laagfrequent geluid, want daarvan kan, volgens Arcadis, op basis van literatuurstudie van het RIVM (2021) geconcludeerd worden dat er geen wetenschappelijk bewijs is dat LFG andere effecten heeft op omwonenden dan 'normaal' geluid.

Ook over laagfrequent geluid is geen wetenschappelijke consensus en derhalve kan niet gesteld worden dat dit geen andere effecten heeft op omwonenden dan 'normaal' geluid.

Onze overheid dient derhalve ter voorkoming van geluidsoverlast, in overeenstemming met zijn zorgplicht, te kiezen voor het voorzorgsbeginsel en principe.

Daarom vinden wij als Stichting dat de Lden en Lnight norm niet als norm gehanteerd mag worden.

Afstandsnorm:

Als afstandsnorm wordt gekozen voor een afstand van ten minste twee keer de tiphoogte van een windturbine tot een windturbinegevoelig gebouw.

Zoals reeds hierboven aangegeven is er geen wetenschappelijke consensus omtrent geluidsoverlast door laagfrequent geluid, tonaal geluid en amplitude modulatie. Juist vanwege dit feit hebben diverse ons omringende landen andere veel ruimere afstandsnormen tot zelfs 10 keer de tiphoogte. Deze landen doen dit juist vanuit het voorzorgsprincipe vanwege het ontbreken van een wetenschappelijke consensus. Arcadis heeft dit zelf onderzocht in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken in 2022.

De bescherming van de gezondheid van de burger kan echter nog verder gereduceerd worden door Artikel 5.162f (afwijken van afstandsnormen bij zwaarwegende belangen). Dit artikel biedt de mogelijkheid om van de toch al volstrekt onvoldoende bescherming biedende norm van ten minste twee keer de tiphoogte van een windturbine af te wijken als zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen.

Het resultaat is dan dat burgers in principe rechtens geen enkele bescherming genieten van de overheid.

Wij maken hier fundamenteel bezwaar tegen.

Geluidsvarianten (blz 10 samenvatting planMER windturbinebepalingen leefomgeving):

Arcadis stelt hier:

“Hoe strenger de geluidnormen wordt, des te minder plaatsingspotentieel voor windturbines. Het gevolg is meer risico op plaatsing nabij Unesco werelderfgoederen en waardevolle landschappen, minder mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik en een lagere energieopbrengst.”

“Ook leveren strenge geluidnormen meer risico voor Natura 2000-kwaliteiten, voor vogels en voor vleermuizen. Maar omdat voor natuur een strenge wettelijke bescherming geldt, kan dit nooit zwaarder uitpakken dan een licht negatief effect (-).”

Arcadis haalt hiermee de eigen stelling, eerder gedaan in punt 2.6 (nota van toelichting ontwerpbesluit windturbines leefomgeving; zie hierboven “Doelstelling van dit besluit”) onderuit. Arcadis geeft hier juist aan dat niet primair de gezondheid en het woon-en leefklimaat van omwonenden alsmede een goed evenwicht tussen belang duurzame energieontwikkeling enerzijds en bescherming van de fysieke leefomgeving anderzijds het doel is. Arcadis houdt hier overduidelijk een warm pleidooi voor een, voor de windbranche, zo gunstig mogelijke norm teneinde windparken mogelijk te maken. Overigens kunnen, ons inziens, ook bijvoorbeeld Natura 2000-kwaliteiten door middel van afstandsnormen beschermd worden.

Wederom blijkt er sprake te zijn van belangenverstrengeling van de opsteller van het planMER.

PlanMER is onvolledig:

Naar onze mening is het onderzoek in verband met dit planMER onvolledig geweest. Veelal mist een wetenschappelijke consensus. Iets waar Arcadis voor het gemak aan voorbij gaat.

Een voorbeeld van een belangrijk missend deel in deze planMER:

Begin dit jaar deed het RIVM in opdracht van het Ministerie van EZK en het Staatstoezicht op de Mijnen een eerste quick scan naar de emissies van chemische stoffen bij windturbines. De gebruikte coatings (die microplastics bevatten) slijten door wind en regen van de windturbines af en komen op de grond en op termijn in het grondwater terecht of worden door foeragerende dieren (bv koeien) gegeten zodat ons vlees giftige microplastics zal bevatten. Bij een vervolgonderzoek werd door het RIVM nadere informatie gevraagd bij de fabrikanten. De fabrikanten van deze coatings weigeren echter informatie te geven omtrent de samenstelling van deze coatings, vermoedelijk vanwege concurrentiegevoeligheid. Het RIVM geeft derhalve ook aan dat ze daarom uit moeten gaan van de meest ongunstige situatie en dat er zorgwekkende stoffen (zoals Bisfenol A) vrij zullen komen.

Uit wetenschappelijk onderzoek is reeds duidelijk het bewijs geleverd dat Bisfenol A een ernstig hormoon verstorende stof is die tevens ons immuunsysteem aantast.

Naar onze zienswijze is juist deze toxiciteit een reden voor onze overheid om, in overeenstemming met zijn zorgplicht, te kiezen voor het voorzorgsbeginsel en principe.

Namens Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe,

Jan Teisman
Voorzitter